

Advies

van Vlaamse Nutsregulator van 17/02/2025

met betrekking tot het Ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010 , wat betreft de premie voor de aankoop of verhuur van energiezuinige huishoudtoestellen, vermeld in artikel 6.4.1/4 van het voormelde besluit

Inhoud

Inleiding	2
Bespreking	3
1 Inhoud Ontwerpbesluit.....	3
2 Algemene bedenkingen	4
2.1 De toekenning en prefinanciering van kortingsbonnen is geen kerntaak van de distributienetnetbeheerders of hun werkmaatschappij.....	4
2.2 De invoering van beleidsmaatregelen verdient een doordachte aanpak.....	4
2.3 De voorziene vergoeding voor de distributienetbeheerders dekt niet alle kosten	5
2.4 De nettarieven mogen geen kosten bevatten voor beleid dat geen verband houdt met hun kerntaken	7
Conclusie.....	8

Inleiding

Op 7 februari 2025 keurde de Vlaamse Regering een [Ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010, wat betreft de premie voor de aankoop of verhuur van energiezuinige huishoudtoestellen, vermeld in artikel 6.4.1/4 van het voormelde besluit](#) (hierna “Ontwerpbesluit”) principieel goed met het oog op adviesaanvraag bij de Vlaamse Nutsregulator, de VTC en daarna de Raad van State.

Voorliggend advies wordt uitgebracht naar aanleiding van de officiële ontvangst van de adviesaanvraag van de Vlaamse minister, bevoegd voor het energiebeleid, van 7 februari 2025, van het Ontwerpbesluit met de bijhorende [nota aan de Vlaamse Regering betreffende de wijziging van de premie voor energiezuinige toestellen](#), met het verzoek het advies te verstrekken binnen een termijn van tien dagen.

Gezien de korte adviestermijn bevat het voorliggend advies vooral een aantal algemene bedenkingen.

Bespreking

1 Inhoud Ontwerpbesluit

Voorliggend Ontwerpbesluit heeft tot doel wijzigingen aan te brengen aan een aantal artikelen in het Energiebesluit met betrekking tot de premie voor energiezuinige toestellen.

Die premie kan worden aangevraagd via het online inkomensconsultatieplatform van het Vlaams Energie- en Klimaat Agentschap (VEKA) dat controleert of de aanvraag aan de geldende voorwaarden voldoet. Goedgekeurde aanvragen worden via dit platform geautomatiseerd doorgegeven naar Fluvius, dat de premie in de vorm van een kortingsbon van 250 euro toekent en per post of per e-mail bezorgt aan de aanvrager. Die kan vervolgens in een deelnemende winkel bij aankoop de bon inruilen voor een directe kassakorting. Fluvius vergoedt de winkelier, waarna Fluvius de geprefinancierde vergoedingen vanuit het VEKA gecompenseerd krijgt.

Deze kortingsbon bestaat al enkele jaren. Sinds begin 2025 is de doelgroep van deze kortingsbon uitgebreid tot ongeveer 35% van de huishoudens (1 miljoen op 2,95 miljoen). Volgens de nota aan de Vlaamse Regering leidde dit, samen met de brede aandacht in de media voor deze maatregel, tot de toekenning van al meer dan 44.000 kortingsbonnen tussen 2 en 17 januari 2025. Dit terwijl er voor 2025 in het kader van de begrotingsopmaak maar een budget van 4 miljoen euro beschikbaar werd gesteld, waarmee 16.000 kortingsbonnen kunnen worden vergoed.

De nota aan de Vlaamse Regering stelt dat in voorliggend Ontwerpbesluit volgende wijzigingen aan de regelgeving worden voorgesteld: *“met het oog op een betere voorspelbaarheid van de budgettaire noden en een accurate afstemming van de maatregel op de vastgestelde evolutie in het aanbod aan energiezuinige huishoudtoestellen”*:

- Beperking van het aantal kortingsbonnen dat kan worden aangevraagd per gezin en per toestel;
- Geldigheidsduur van de kortingsbon beperken tot 45 kalenderdagen;
- Stopzetting van het type kortingsbon voor kleine elektriciteitsverbruikers, ingevoerd naar aanleiding van de invoering van het capaciteitstarief;
- Minimale energielabels voor de in aanmerking komende toestellen verstrengen;
- Geen kortingsbon meer voor droogkasten;
- De aanvrager met een onvolledig dossier dient binnen een termijn van drie maanden de bewijsstukken te bezorgen;
- Het expliciet opnemen in de regelgeving van het minimumbedrag van 250 euro bij de aankoop;
- Geen rekening meer houden met het inkomen van de wettelijke partner die niet op het domicilieadres van de aanvrager woont.

2 Algemene bedenkingen

2.1 De toekenning en prefinanciering van kortingsbonnen is geen kerntaak van de distributienetnetbeheerders of hun werkmaatschappij

Wij verwijzen naar onze eerdere adviezen met betrekking tot de kerntaken van de netbeheerders (ADV-2023-04¹ en ADV-2023-02²) en een advies dat onder meer handelde over de oprichting van een online platform voor het faciliteren van bepaalde tegemoetkomingen, waaronder de kortingsbonnen voor energiezuinige toestellen (ADV-2023-08³).

Het opsturen van kortingsbonnen, de vergoeding van de winkeliers die deze accepteren en het prefinancieren hiervan is geen activiteit die nodig is voor de distributienetbeheerders om aan hun verplichtingen krachtens de Vierde Elektriciteitsrichtlijn⁴ of Verordening (EU) 2019/943⁵ te voldoen, zijnde hun verplichtingen bij het beheer van hun net.

De distributienetbeheerders en Fluvius moeten zich volledig kunnen focussen op het beheer van hun net. Dat is essentieel voor de energietransitie en in het belang van elke netgebruiker. De uitdagingen waarvoor de netbeheerders staan zijn enorm. De middelen (financieel, materiaal, personeel) om die uitdagingen te realiseren zijn beperkt en moeten dus doelgericht ingezet worden. De vertraagde uitrol van de digitale meter en de aanhoudende problemen met geblokeerde toegangspunten moeten prioritair aangepakt worden. De focus van de netbeheerders op hun kerntaken is dan ook in het belang van elke netgebruiker. Enkel zo kan de netbeheerder een kwalitatieve dienstverlening blijven garanderen: een veilig en betrouwbaar net met weinig onderbrekingen en een goede spanningskwaliteit, correcte en tijdig doorgestuurde verbruiksgegevens voor de opmaak van energiefacturen, ... Elke afleiding van de kerntaken moet dan ook vermeden worden.

2.2 De invoering van beleidsmaatregelen verdient een doordachte aanpak

Voorliggend Ontwerpbesluit heeft tot doel een aantal wijzigingen door te voeren aan een regeling die nog maar net in voege is (sinds 2 januari 2025). De Vlaamse Regering wenst de voorgestelde bijstellingen zo snel als mogelijk door te voeren *“met het oog op het vermijden van een buitensporige budgettaire impact, in combinatie met de verhoging van de doelmatigheid van de maatregel en het vermijden van oneigenlijk gebruik”*.

Die snelle bijstellingen doen vragen rijzen over hoe doordacht de net ingevoerde regeling en ook de voorliggende bijstellingen zijn. Had de populariteit van de maatregel van de kortingsbonnen en de bijgaande budgettaire gevolgen niet beter voorzien kunnen worden? Had een betere anticipatie van de mogelijke interesse en een betere doorrekening van het financiële plaatje een snel wetgevend ingrijpen zoals nu voorligt kunnen voorkomen?

¹ <https://www.vlaamsenutsregulator.be/nl/document/adv-2023-04>

² <https://www.vlaamsenutsregulator.be/nl/document/adv-2023-02>

³ <https://www.vlaamsenutsregulator.be/nl/document/adv-2023-08>

⁴⁴ Richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 “betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU (herschikking).

⁵ Verordening (EU) 2019/943 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende de interne markt voor elektriciteit.

Een ondoordachte aanpak kan leiden tot bijkomende kosten. Het feit dat Fluvius de voorbije weken instructies aan de deelnemende winkeliers moest geven, om steeds na te gaan dat de persoon die de kortingsbon heeft aangevraagd gelijk is aan de persoon die het toestel koopt, is daar een voorbeeld van. Fluvius meldt ons sinds begin januari 0,5 VTE in te zetten voor de behandeling van het hoger dan verwacht aantal aanvragen en de ongewenste ‘achterpoortjes’ in de implementatie.

De Vlaamse Regering heeft voorafgaand aan het nemen van een beslissing over de uitrol van digitale meters een maatschappelijke kosten-batenanalyse (KBA) laten maken. Dit volgde weliswaar voort uit een Europese verplichting. Het zou ook een “best practice” kunnen zijn om een maatschappelijke KBA te laten maken bij de invoering en bijsturing van premies, zoals deze kortingsbon. Een maatschappelijke KBA had de kosten van de maatregel kunnen kwantificeren en in relatie kunnen zetten tot de efficiëntie en effectiviteit van de maatregel.

Dit had wellicht de kosten kunnen vermijden verbonden aan de invoering, en de nu voorliggende stopzetting, van de kortingsbon voor kleine elektriciteitsverbruikers, ingevoerd naar aanleiding van de invoering van capaciteitstarief. De nota aan de Vlaamse Regering stelt hierover: *“Van deze maatregel wordt nauwelijks gebruik gemaakt. In 2024 (tot en met oktober) werden er 105 bonnen verstuurd en 7 omgeruild.”* en *“Uit het heel beperkte aantal aanvragen blijkt dat hier heel weinig nood aan is. Daarom wordt voorgesteld deze als weinig nuttig gepercipieerde maatregel stop te zetten.”*. Navraag bij Fluvius leert dat in 2023 geen bonnen werden omgeruild. Tegenover de (dus in totaal 7) omgeruide bonnen op 2 jaar tijd stond volgens Fluvius een IT-implementatie van ongeveer 25 mandagen en jaarlijks 5 mandagen om het proces up & running te houden.

Men kan zich ten slotte ook afvragen of de premie momenteel niet beter tijdelijk stopgezet wordt om ruimte te creëren voor een meer uitgebreide analyse van de benodigde bijstellingen. Ook bijstellingen veroorzaken kosten voor Fluvius. Zo meldt Fluvius ons dat de beperking van de geldigheid van kortingsbonnen tot 45 kalenderdagen een IT-implementatie van ongeveer 30 mandagen met zich meebrengt.

2.3 De voorziene vergoeding voor de distributienetbeheerders dekt niet alle kosten

Artikel 6.4.1/12 §1 van het Energiebesluit stelt dat de kosten van deze premie (kortingsbon) een financiële openbaredienstverplichting zijn voor de netbeheerder, met uitzondering van de kosten waarvoor vergoedingen van de Vlaamse overheid zijn ontvangen.

Gevolg is dat de kosten van deze openbaredienstverplichting in de nettarieven verrekend moeten worden, tenzij de netbeheerders hiervoor vergoed worden. Artikel 4.1.32 §1, 10° van het Energiedecreet stelt: *“de kosten voor de openbaredienstverplichtingen die worden opgelegd door of krachtens het decreet, en die niet worden gefinancierd door belastingen, taksen, subsidies, bijdragen en heffingen, worden op een transparante en niet-discriminerende wijze verrekend in de tarieven na controle door de Vlaamse Nutsregulator.”*

Voor 2025 is in het kader van de begrotingsopmaak een budget van 4 miljoen euro beschikbaar gesteld, waarmee 16.000 kortingsbonnen kunnen worden vergoed. Dit budget is ruim onvoldoende om de kosten van deze maatregel voor de netbeheerders voor 2025 te dekken.

In het Vlaams Regeerakkoord 2025-2029 staat dat ‘We zorgen dat de Vlaamse component in de elektriciteitsfactuur niet verder toeneemt als gevolg van eigen Vlaams beleid’.⁶ Dit streven wordt hernomen in de beleidsnota Energie en Klimaat voor de jaren 2024-2029⁷ en wordt ook onderschreven in de voorliggende nota aan de Vlaamse Regering, waar gesteld wordt dat:

“Om de doelstelling uit het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 “We zorgen dat de Vlaamse component in de elektriciteitsfactuur niet verder toeneemt als gevolg van eigen Vlaams beleid in deze legislatuur” te garanderen, hanteren we het principe dat we de door Fluvius gemaakte kosten volledig vergoeden.”

“Om de doelstelling van het RA “We zorgen dat de Vlaamse component in de elektriciteitsfactuur niet verder toeneemt als gevolg van eigen Vlaams beleid in deze legislatuur” te garanderen, wordt de geraamde meerjarige overschrijding van het budget van de kortingsbonnen gecompenseerd binnen de begroting van energie.”

“Het is inderdaad de bedoeling van het voorstel om te garanderen dat de geraamde meerjarige overschrijding van het budget van de kortingsbonnen gecompenseerd wordt binnen de begroting van energie en niet via het distributienettarief voor elektriciteit.”

Om te vermijden dat de nettarieven verder stijgen, zullen dus nog de nodige bijkomende budgetten moeten worden vrijgemaakt.

Er zijn bovendien ook administratieve behandelingskosten die momenteel niet vergoed worden. De kosten van de distributienetbeheerders in het kader van de kortingsbon zijn namelijk tweeledig:

- Enerzijds gaat het om de kosten voor de compensatie van de winkeliers voor de gebruikte kortingsbonnen.⁸

Deze kosten werden in voorgaande jaren steeds gecompenseerd door de Vlaamse Regering. We begrijpen uit de nota dat de Vlaamse Regering opnieuw de nodige middelen zal voorzien om alle kosten van ingeruilde kortingsbonnen te vergoeden. We gaan er bijgevolg van uit dat dit geen impact zal hebben op de distributienettarieven.

- Anderzijds gaat het om de (personeels-, IT-, administratieve) kosten voor de afhandeling van de kortingsbon door de netbeheerders.

Deze kosten worden tot nu toe niet vergoed door de Vlaamse Regering en komen bijgevolg wel terecht in de nettarieven, weliswaar na een kritische beoordeling door de Vlaamse Nutsregulator.⁹ Het budget administratieve kosten voor alle REG-premies samen in de nettarieven 2025 is 10,6 miljoen euro. De extra kosten die de bijstellingen opgenomen in voorliggend Ontwerpbesluit veroorzaken voor de netbeheerders zullen leiden tot een bijkomende verhoging van de nettarieven, in strijd met het Vlaams Regeerakkoord.

⁶ Vlaams Regeerakkoord 2025-2029, p. 48.

⁷ Beleidsnota 2024-2029 Energie en Klimaat, p. 64.

⁸ De elektriciteitsdistributienetbeheerders hebben geen invloed op de hoogte van deze kosten en deze kosten worden in de tariefmethodologie dan ook beschouwd als exogene kosten, die één op één doorgerekend worden in de nettarieven (Tariefmethodologie 2025-2028, paragrafen 65 en 66).

⁹ In de tariefmethodologie worden deze kosten aanzien als kosten die de netbeheerder kan beïnvloeden (endogene kosten).

2.4 De nettarieven mogen geen kosten bevatten voor beleid dat geen verband houdt met hun kerntaken

Artikel 18 (1) van de Elektriciteitsverordening 2019/943¹⁰ bepaalt:

“1. De door de netwerkbeheerders gehanteerde tarieven voor nettoegang, met inbegrip van tarieven voor de aansluiting op de netten, tarieven voor het gebruik van netten en, indien van toepassing, tarieven voor gerelateerde versterkingen van netten, moeten kostenreflectief en transparant zijn, rekening houden met de noodzakelijke zekerheid van het netwerk en flexibiliteit en een afspiegeling vormen van de werkelijk gemaakte kosten, voor zover deze overeenkomen met die van een efficiënte en structureel vergelijkbare netbeheerder en op niet-discriminerende wijze worden toegepast. Deze tarieven omvatten geen ongerelateerde kosten ter ondersteuning van ongerelateerde beleidsdoelstellingen.” (eigen onderlijning)

De meerderheid van de openbaredienstverplichtingen (zoals de toekenning en prefinanciering van de kortingsbon) is niet gerelateerd aan het distributienetbeheer. Ze beogen vooral sociale en ecologische doelstellingen. De Vlaamse Nutsregulator heeft dat al verschillende malen gesteld.¹¹

Tot op heden worden de kosten van deze openbaredienstverplichtingen alsnog opgenomen in de toegelaten inkomens van de netbeheerder, zoals voorgeschreven door artikel 4.1.32, § 1, 10° van het Energiedecreet.

De vraag stelt zich echter of artikel 18(1), tweede zin, van de Elektriciteitsverordening, zo moet worden geïnterpreteerd dat het in de weg staat van een nationale regel zoals artikel 4.1.32, § 1, 10° van het Energiedecreet dat bepaalt dat de kosten voor de openbaredienstverplichtingen die worden opgelegd door of krachtens het decreet, en die niet worden gefinancierd door belastingen, taksen, subsidies, bijdragen en heffingen, op een transparante en niet-discriminerende wijze worden verrekend in de tarieven na controle door de Vlaamse Nutsregulator, ook wanneer de kosten van die openbare dienstverplichtingen ongerelateerde kosten zijn ter ondersteuning van ongerelateerde beleidsdoelstellingen.

Deze discussie maakt momenteel deel uit van een rechtszaak aangespannen door de distributienetbeheerders tegen de door de Vlaamse Nutsregulator vastgestelde Tariefmethodologie 2025-2028 voor het Marktenhof te Brussel.¹² Het is niet uitgesloten dat de uitspraak in deze rechtszaak ons zal nopen om de kosten van openbaredienstverplichtingen die ongerelateerde kosten zijn ter ondersteuning van ongerelateerde beleidsdoelstellingen (zoals de kosten die de netbeheerders maken in het kader van deze kortingsbonnen) in de toekomst te weigeren bij het vastleggen van de toegelaten inkomens en nettarieven voor het komende jaar.

¹⁰ Verordening (EU) 2019/943 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende de interne markt voor elektriciteit.

¹¹ Zie bijvoorbeeld de volgende documenten van de Vlaamse Nutsregulator: RAPP-2020-07, ADV-2022-05, ADV-2023-02, ADV-2023-04 en ADV-2023-08.

¹² Rolnummer: 2024/AR/1299.

Conclusie

Het is geen goed idee om de netbeheerders en Fluvius taken te geven op vlak van de toekenning en prefinanciering van REG-premies. Zij moeten zich volledig kunnen focussen op het beheer van hun net en de bijhorende data. Daar liggen momenteel grote uitdagingen. Elke afleiding van die kerntaken moet vermeden worden. Dat is essentieel voor de energietransitie en in het belang van elke netgebruiker.

Zolang dat niet het geval is, moet de Vlaamse Regering er, in lijn met het Vlaams Regeerakkoord, voor zorgen dat het ontspoorde budget voor de premie voor energiezuinige toestellen de Vlaamse elektriciteitsdistributienettarieven, en bij uitbreiding de elektriciteitsfactuur, niet verder doet stijgen. Daarvoor moeten bijkomende budgetten worden vrijgemaakt.

We stellen vast dat de Vlaamse Regering de administratieve behandelingskosten van Fluvius momenteel niet vergoedt. Die kosten komen dus wel terecht in de nettarieven. De recente wijzigingen en de huidige bijsturingen in voorliggend Ontwerpbesluit doen die kosten toenemen. Men kan zich ook afvragen of de premie momenteel niet beter tijdelijk stopgezet wordt om ruimte te creëren voor een meer uitgebreide analyse van de benodigde bijsturingen.

We wijzen er ten slotte op dat een uitspraak in een rechtszaak tegen onze tariefmethodologie, aangespannen door de netbeheerders, ons mogelijk zal verplichten om de kosten van openbardienstverplichtingen die ongerelateerde kosten zijn ter ondersteuning van ongerelateerde beleidsdoelstellingen (zoals deze kortingsbonnen) in de toekomst te weigeren bij het vastleggen van de toegelaten inkomens en nettarieven voor het komende jaar.